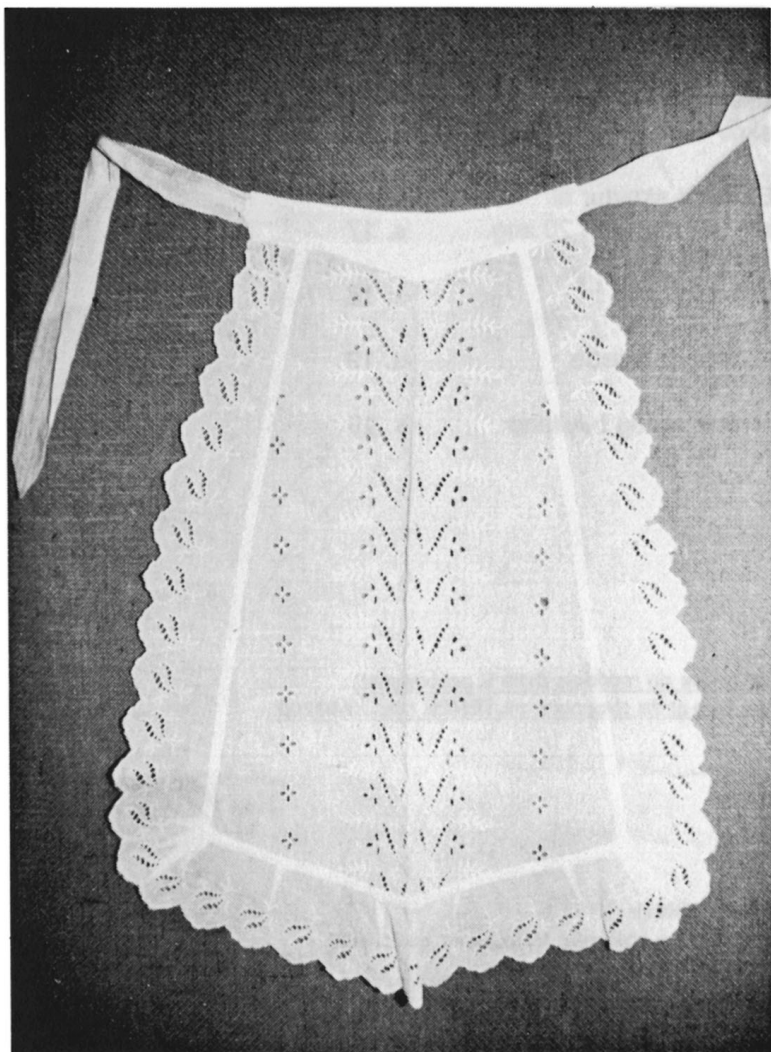

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

5. årgang, nr. 1

Sommer 1994

DETTE BLAD INDEHOLDER.

Tekstilerne var der hele tiden	s. 3
Nyt Museum	s. 7
Maskinsyet eller patentstrikket	s. 7
Temadag på Kunstindustrimuseet	s. 10
Temadagen på Greve Museum	s. 12
Boganmeldelser	s. 13
Væveskoleprojektet på Sønderskov Slot	s. 14
Husk TENEN's skovtur til Hjerl Hede søndag den 20.aug.	s. 17
Tekstile spor	s. 18
Det symbolske forklæde	s. 19
Forklædere registrering i Jylland	s. 19

Annoncepriser:

1/1 side: kr.525.-

1/2 side: kr.300.-

1/4 side: kr.185.-

1/8 side: kr.135.-

FLYTNING.

Ved flytning bedes du meddele dette til postvæsenet.

Husk at meddele at du abonnerer på TENEN blad nr.03200.

Forsidebillede :Privateje

Hvidt broderianglaise forklæde. Maskinsyet. ca.år.1900.

Foto: Karin Hoffritz.

"TEKSTILERNE VAR DER HELE TIDEN."

Erna Lorentzen 1991   Foto: Karin Munk.

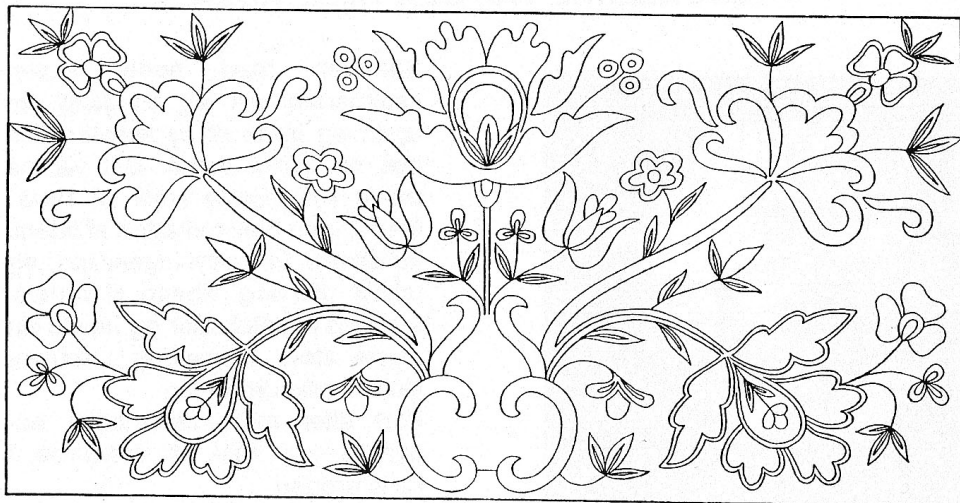
Når jeg nu som 85-årig ser tilbage på mit livs forløb, viser arv, miljø og tilfældigheder en slags symfoni med variationer over et tema, hvor kærlighed til tekstiler er et bærende element. Fra min mor arvede jeg glæden ved håndarbejde, fra min far interessen for historie og derved også for museer. Min omsorgsfulde mor sendte mig ikke ned på gaden for at lege, men lærte mig i stedet at hækle og brodere, før jeg kom i skole. Følgen var, at jeg aldrig blev god til at lege, men til at skabe noget med mine hænder. Håndarbejde, dansk og historie blev mine bedste fag, og jeg oplevede en masse ved at læse.

Sammen med nogle skolekammerater gik jeg en gang om ugen og lærte at sy kunstbroderi hos en ældre dame. Det var på mode i de første årtier af 1900'årene, men blev forkættet af tidens kunstnere. Selve syningens ide og teknik gik dog tilbage til renæssancens kirketekstiler og havde sin sidste store blomstring i romantikkens silkebroderier.

Kort efter min konfirmation begyndte jeg selv at undervise i kunstbroderi.

Eleverne skaffede jeg mig ved små reklamekort, som jeg selv tog trapperne med "i kvarteret. Eleverne - børn om eftermiddagen, voksne om aftenen - sad omkring mine forældres spisebord, eneste belysning var en hængelampe, omdannet fra petroleum til elektricitet. Min mor støttede mig som altid, og min far fandt sig i det og gik tidligt i seng med familiens første radio på natbordet - et krystalapparat. Som 15-årig havde jeg på en vinter 55 elever.

Tilskyndet af min tegnelærer fra folkeskolen kom jeg på Tegne- og Kunstindustriskolen for Kvinder. Samtidig havde jeg stadig mine elever hjemme, nu kun om aftenen; der skulle kontanter til både at bo hjemme og gå i skole. Kun det første år på skolen fandt jeg virkelig godt, det andet år syntes jeg at jeg spildte tiden, så jeg brød

Mønster til "Maskesyning" fra:
 "Gamle Danske Haandarbejder"
 2 samling. Udk.1932. Tavle 1.

af.

Et årstid var jeg nu på et broderiatelier, men så gik jeg på lykke og fromme op i et stort glasfirma og spurgte, om de ikke kunne bruge mig på tegnestuen, og det kunne de. Når ordrerne slap op, kom jeg ind i forskelligt arbejde på kontoret, ligesom jeg for egen regning tog et kursus i blindskrift. Her havde jeg seks gode år med en dejlig chef og do. kollegaer, men det var nu ikke dér, jeg ville blive stående.

De sjællandske hvidsømsbroderier var jeg meget optaget af. Så hver lørdag eftermiddag gik jeg over i Dansk Folkemuseum, der dengang

havde til huse på Kunstindustrimuseets lofter. Her fik jeg af Danmarks første kvindelige museumsinspektør, Elna Mygdal, lov til at udtage håndklæder, knæduge og pudevår fra magasinerne. I hele søndagens åbningstid sad jeg så ved et bord i selve udstillingssamlingen, og fandt ud af teknikkerne, ligesom jeg tegnede mønstre af. Der var meget lidt udgivet om den slags i slutningen af 1920'erne.

I hele mit liv har jeg altid haft en ubændig trang til at delagtiggøre andre i min viden. Så i 1931-32 udgav jeg med støtte fra Ny Carlsbergfondet to mapper om

"Gamle danske Haandarbejder" med tekst, fotos og mønstre. Til formålet havde jeg anskaffet et stort mahonigkamera til glasplader, hvortil medgik 3-4 måneders løn. Mine elevhold havde jeg indskrænket, men de tilbageværende fik jeg interesseret i at anvende de gamle syninger og mønstre i brugbare nutids-håandarbejder.

Dette resulterede i tre hæfter om "Nye Haandarbejde efter gamle Forbilleder". Så kom et vendepunkt. I studiet af de gamle tekstiler havde jeg også besøgt Købstadsmuseet "Den gamle By" Århus. I 1935 skrev grundlæggeren af museet, direktør Peter Holm, til mig og foreslog mig en stilling som museumsassistent. Det gjorde ondt at skulle forlade mit hjem og København, men pludselig vidste jeg, at dette var mit livs chance, og det var der, jeg ville virke.

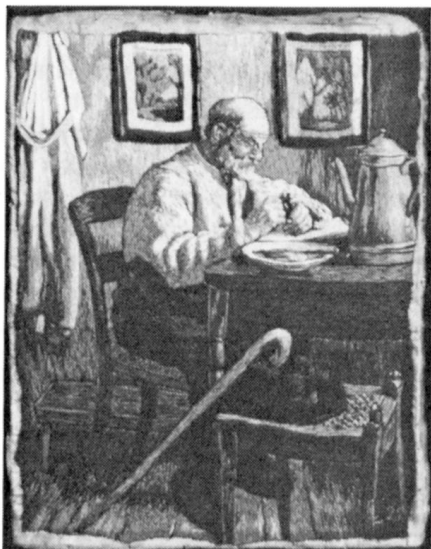
Peter Holms hustru, Petra Julie Holm, stod for tekstilerne, og et nyt (gammelt) hus skulle bygges til bedre udstillinger . Faktisk blev jeg "alt-mulig-kvinde", idet jeg om eftermiddagen tog mig af alt løbende kontorarbejde med lønninger, udbetalinger, bogføring, renskrift af registerkort samt tegninger eller fotografering med min store "kukasse". Om eftermiddagen, når fru Holm mødte, arbejde jeg med tekstilrestauration og opbygning af de mange giner til det nye

museum, som åbnede i 1939.

Så kom besættelsen, hvor vi alle-bortset fra direktørparret- var husvagter sammen med de frivillige unge fra kvarteret. I perioder var natalarmerne talrige, så vi var tit meget trætte om dagen; det var en mørk og ofte angstfyldt tid. Vi stod i stampe- vi ventede. I en slags desperation gik jeg til redaktør Frede Højmark på Demokraten og spurgte, om jeg måtte skrive på free- lance for bladet, hvilket jeg så gjorde i de år.

Med befrielsen i 1945 ændrede alt sig. Peter Holm kunne ånde lettet op, museet var intakt, og han kunne trække sig tilbage. Den nye direktør, Helge Søgaard foreslog mig nu, at jeg på aftenkursus tog studentereksamen. Da jeg ikke havde mellemskole- og realeksamen, blev 1946-48 to meget drøje år - tilmed havde vi fimbulvinter. Anstrengelserne lykkedes, og filosofikum fik jeg også. Men i længden kunne jeg ikke passe universitetsforelæsningerne, når mit daglige arbejde på museet skulle fungere og mit hus, som jeg havde ladet bygge 1950-51, naturligt også krævede sin part, og det gjorde haven også.

I 1959 gik Fru Holm af, og jeg blev hendes efterfølger som inspektør. Jeg var meget lykkelig for det ansvar, jeg nu fik for alt, der havde med tekstiler at gøre, således også gardinernes renholdelse og ophængning m.m. Nu ville jeg så

Carl Berg af Sophus Vermehren.
Syet af Erna Lorentzen 1925.

vide, at jeg duede!

Længe havde jeg ønsket at fordybe mig i problematikken omkring egnsdragterne, og det skulle gøres grundigt, så det blev fritids- og aftenarbejde i mange år. I 1975 havde det udviklet sig til en doktorafhandling om "Folks tøj i og omkring Århus 1675-1850". Det lykkedes således, inden jeg i 1979 fratrådte på grund af alder. Rent musealt og praktisk var det også lykkedes at få et efter forholdende godt nyt tekstilmagasin, hvilket havde manglet tidligere. En registrering af damask og drejl i privateje i Jylland var foregået sideløbende.

Min "gyldne frihed" varede kun et år. Så opfordrede forstanderen på

Skals Håndarbejdsskole, Gunnild Gaardsdal, mig til at forelæse om tekstilernes kulturhistorie ved det nyoprettede seminarium. Det blev til fem år, hvor jeg fik givet erfaringer og viden fra mig - viden som jeg havde høstet gennem mit tidligere mangesidede arbejde. Samtidig skrev jeg bogen "Arvegods", omhandlende hvad en enkelt familie på Hedeboegnen havde haft gennem ca. 200 år. Senere bearbejdede jeg mine forelæsninger til bogen "Tråde bagud". Ligeledes fik jeg rundet den anden del af mine hovedinteresser af med bogen "Hvem sagde nationaldragt?" Af helt personlig karakter er min sidste bog "Livet med skyggen". Den handler dels om den svøbe, som tuberkulosen var tidligere, og dels om min gode kammerat Karen Juul, der kæmpede og levede med dens skygge livet igennem.

Erna Lorentzen.

ANNONCE.

Fra hat til sko
- og materialer min tro
til beklædningsdele,
der dækker det hele
får Silke-Annet let
hos Silke-Annet.

Hvis museets tekstil
til service trænger,
har Silke-Annet det,
som dets liv forlænger.

Aftal besøg i værkstedet
på telf. 4295 0555.

Silke-Annet v. ANNET LAURSEN SKJELSAGER
DORTHEVEJ 2 - DK-3520 FARUM

NYT MUSEUM.

Et nyt egnsmuseum *Lundekrog* beliggende i Ll.Skensved er åben i perioden 20/6-8/8. kl.10.00-16.00.

Museet indeholder landbrugs- og husholdningsredskaber fra perioden 1840-1940.

Speciel udstilling af vaske - og strygeredskaber, samt udstilling af

broderier/Hedebosyning, samt i øjeblikket specialudstilling med dukker.

Landbo-museet *Lundekrog*

V/ Else og Lars Sørensen

Ejbyvej 32

4623 Ll.Skensved

Tlf. 56 82 00 54.

MASKINSYET ELLER PATENTSTRIKKET?

For nogen tid siden fandt jeg i et antikvariat et eksemplar af Hjemmets Bibliotek fra 1934.

Det var Haandarbejdsbogen af Emma Hiort.

Bogen indeholder afsnit om Strikning, Skræddersyning, Broderi, Hedebosyning og Linnedsyning.

Sidstnævnte afsnit indeholder kapitlet Hjemmelavede Bind.

Da Tenens skovtur i år går til Hjerl Hede, hvor vi bl.a. skal se udstillingen INDERST INDE, har ovennævnte "fund" givet yderligere lyst til at tage emnet om de hjemmelavede bind op her i bladet.

Takket være bl.a. TVs reklameindslag ved kaffetid, kan vi jo alle sammen snakke med omsugsevne og skridsikkerhed.

Skruer vi imidlertid tiden tilbage til Emma Hiorts sy- og strikkevejledning angående disse "nødvendige genstande", er det ufatteligt, hvor lidt vi ved. Hvem strikkede og syede, og hvornår gjorde

man det? I stuen ved aftenkaffen? Næppe. Sammen med sine venner?

Måske. Når man var alene og ingen så det? Sandsynligvis.

Var det noget man talte om? Var der nogen, der fremstillede dem, evt. med salg for øje?

Fremstillede de "fine" damer dem, eller satte de stuepigerne til det? Hvordan blev de vasket, og hvem gjorde det?

Spørgsmålene er mange, og vi synes, at det er et spændende emne at tage op, så derfor denne opfordring: Er der blandt Tenens medlemmer nogen, der kan huske noget eller har fået fortalt noget, som kan kaste lys over dette tabuemne, vil det glæde os, hvis I vil sende os oplysninger af enhver art, gerne så hurtigt som muligt.

På bestyrelsens vegne
Jytte Harboesgaard.

HAANDARBEJDS BOGEN

AF
EMMA HJORT

HJEMMETS BIBLIOTEK
KØBENHAVN · MCMXXIV

131

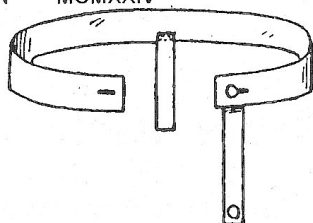

Fig. 100. Enkelt Bælte til Bind.

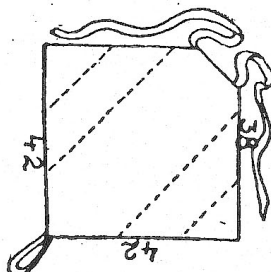

Fig. 101. En Kvadrat af sammenlagt Stof.

Hjemmelavede Bind.

Fig. 100 viser et ganske enkelt Bælte til at holde disse nødvendige Genstande. Fortil findes paa en smal Strimmel en Knap, beregnet til Stroppen i Bindets forreste Ende; bagtil en lang Strop, hvorigennem Baandene i Bindets bageste Del bindes, se Modellen.

Som Fig. 101 viser, bestaar Bindet af en Kvadrat af dobbelt, ikke for tyndt Stof, hvis ene Hjørne er klippet af; den indbøjede Trevlekant lægges imod hinanden og stikkes paa Maskine, Strop og Baand syes forsvarligt fast med Maskinstikning. Fig. 102 viser Bindet sammenfoldet og riet ned langs Midten. Til Bind kan anvendes alle Rester af gammelt Linned, ja selv af kasserede Gardiner, som er anvendt i flere Lag og stukket paa Maskine paa kryds og tværs (Fig. 103).

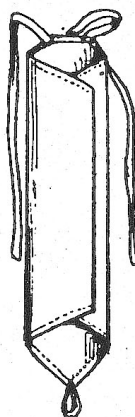

Fig. 102. Det færdige Bind.

Strikkede Bind (se Fig. 104) er meget

praktiske og behagelige. Længden paa et saadant Bind er 30 cm, hvoraf de fem for hver Ende strikkes med finere Pinde, ligesom hver Ende faar en Stofafslutning.

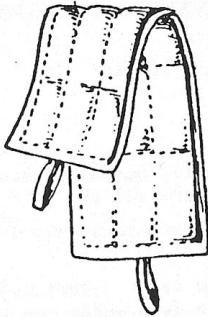

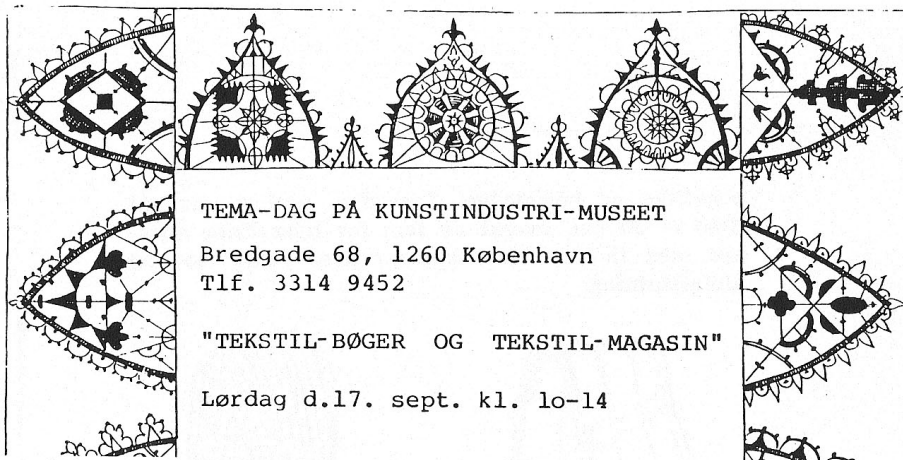
Fig. 103. Bind af flere Lag gammelt Gardinstof.

Fig. 104. Strikket Bind.

Der slaas 80 Masker op og strikkes frem og tilbage i den saakaldte Patentstrikning, d. v. s. 1. Maske løftes af, 2. strikkes ret, Traaden slaas om Pinden og næste Maske løftes af o. s. fr. Rækken ud. I næste og alle følgende Rækker strikkes den i sidste Række løst aftagne Maske og den foran liggende Traad ret sammen, hvorefter Traaden slaas om og den følgende Maske løftes af.

TEMADAG PÅ KUNSTINDUSTRIMUSEET.

TEMA-DAG PÅ KUNSTINDUSTRI-MUSEET

Bredgade 68, 1260 København
Tlf. 3314 9452

"TEKSTIL-BØGER OG TEKSTIL-MAGASIN"

Lørdag d.17. sept. kl. 10-14

Først vil Lone Egeberg fortælle om kunstindustri-museets fantastiske samling af bøger om tekstiler og vise frem hvad vi gerne vil se.

Derefter ca kl. 12 spiser vi en let frokost i museumscafeen (lille lun ret, der er incl. i tilmeldingsgebyret).

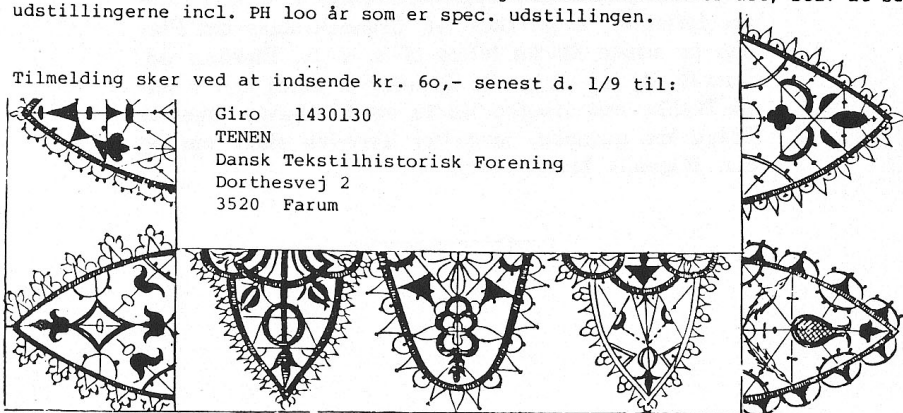
Ca. kl. 12³⁰ besøger vi tekstilmagasinet hvor det vil være muligt at se udvalgte tekstiler (vi modtager ønsker, notér evt. ønske på tilmeldingsgiroen).

Da der er begrænset plads i tekstilmagasinet max. 18 prs. bedes i også notere på tilmeldingsgiroen såfremt i ikke har interesse i at se tekstilmagasinet.

Museet har åbent til kl. 16, så det er muligt for de som ønsker det, selv at se udstillingerne incl. PH 100 år som er spec. udstillingen.

Tilmelding sker ved at indsende kr. 60,- senest d. 1/9 til:

Giro 1430130
TENEN
Dansk Tekstilhistorisk Forening
Dorthesvej 2
3520 Farum

Eksempler på

ramme af mønsterforlæg til syede kniplings-takker fra
Pietro Paolo Tozzis mønsterbog, 1604.

Kunstindustrimuseet er grundlagt i 1890 af Industriforeningen i København og Ny Carlsberg Museumslegat. Initiativet var privat, men Staten medvirkede og bestri-der i dag størstedelen af museets administration. I spidsen står en bestyrelse sammensat af repræsentanter for stifterne og for Selskabet Kunstindustrimuseets Venner suppleret med repræsentanter for offentlige myndigheder.

Kunstindustrimuseet er et af de yngste i Europa af en række kunstindustrimu-seer, begyndende med South Kensington museet (Victoria & Albert Museum), hvis umiddelbare forudsætning var den første, store verdensudstilling i Krystal-paladset i London i 1851. Det, man dengang kaldte for »kunstindustri«, benævnes i dag »design«, og tanken var at forbinde den fri kunsts visioner og skoling med industriens produktion. Dertil behøvedes forbilleder, d.v.s. samlinger af forbil-ledlige og efterlignelsesværdige arbejder. De gamle kunstindustrimuseer befor-drede derfor i nogen grad kunstindustriens historiske klædebon.

Kunstindustrimuseets sene tilblivelse markerer skillelinien mellem historismen og de nye, kunstneriske strømninger, d.v.s. Art Nouveau eller Jugend. Den første museumsbygning, der i løbet af en snes år kom til kort, var en historisk fri kopi i nederlandsk renæssance med Rosenborg Slot som inspiration. Huset tegnedes af arkitekt Vilhelm Klein og ligger stadig ved Rådhuspladsen. Samlingernes tyngde-punkt lå til gengæld i erhvervelser af samtidig og fremadrettet kunsthåndværk i Danmark og de øvrige nordiske lande, i Vest- og Centraleuropa samt i Japan. Be-tydelige erhvervelser blev gjort på Verdensudstillingen i Paris år 1900.

I 1926 fik Kunstindustrimuseet domicil i det af arkitekterne Ivar Bendtzen og Kaare Klint ombyggede og pietetsfuldt restaurerede Kongelige Frederiks Hospital. Dette hovedværk i dansk arkitektur blev i årene 1752–1757 opført under kong Frederik V af Niels Eigtved, Amalienborgs arkitekt, og Lauritz de Thurah.

De lave hospitalslænger med lange sale og to pavilloner henholdsvis mod Bred-gade og Amaliegade lukker sig om Grønnegaarden, en fredfyldt have midt i Kø-benhavns hjerte. I mellemtiden havde samlingerne i nogen grad skiftet karakter. Uden at forsømme nutiden var der med stor sagkundskab tilvejebragt en betyde-lig historisk samling af kunsthåndværk domineret af arbejder fra det 18. århund-rede og derfor i særlig grad velegnet til fremvisning i en bygning fra samme tid. Kunstindustrimuseernes tilkomst er heller ikke udelukkende en følge af det 19. århundredes kunstindustrielle tanker med dertil hørende tekniske og kunstindu-strielle skoler. Museumstypen har også sine aner i det 18. århundredes porce-lænskabinetter, glassamlinger og sølvkamre, der var knyttet til fyrsters og ade-liges slotte og palæer.

Kunstindustrimuseet rummer samlinger af kunsthåndværk fra middelalderens slutning til nutiden. Selvom kunsthåndværket tæller mest blandt museets mo-derne arbejder, er der dog adskillige helt industrielt forarbejdede møbler, teksti-ler og keramik. Desuden er der samlinger fra Kinas oldtid til det 18. århundrede og fra Japan, især porcelænsplader, fra de sidste 500 år. Til museet er knyttet et biblio-tek med 50.000 bøger om kunst og kunsthåndværk, tidsskrifter og en tidsskrift-samling med abonnenter samt en billedsamling, bestående af ældre ornament-stik, dekorative tegninger, japanske træsnit, modeblade og en stor plakatsam-ling fra plakaternes barndom til vore dage. En vigtig side af museets virksomhed er afholdelse af udstillinger af dansk og udenlandsk kunsthåndværk og kunstindustri.

Kun en brøkdel af Kunstindustrimuseets samlinger er gengivet i denne billedbog. Vi har tilstræbt at vise værker og arbejder, som ikke kan ses i andre danske mu-seer. Uanset herkomst er billederne anbragt tilnærmelsesvis kronologisk, men i omvendt orden. Vi begynder med nutiden. Til gengivelserne er føjet en katalog-tekst, som udover konkrete oplysninger rummer almene betragtninger af kunst-historisk og kulturel art. De er skrevet af museets medarbejdere. En plan over museet kan i nogen grad orientere om, hvor tingene befinder sig.

TEMADAG PÅ GREVE MUSEUM.

Det blev en oplevelsernes dag, da TENEN inviterede til Temadag på Greve Museum.

En spændende udstilling, som var lærerig på mange måder.

Her fik vi set, hvad Hvidsøm, Hedebo, Baldyring og Udklips-hedebo er; vi så forløbet fra bondepigen, der havde broderet skjorten til sin udkårne, vi så stolpestykker, knæstykker, som blev brugt til at lyse op i de mørke stuer, så, hvordan det udviklede sig til duge, antimakasser i det borgerlige hjem.

Personligt fik jeg en speciel oplevelse med mig. Ved anden runde af udstillingen, ser jeg en prøveklud, jeg syntes at kende fra min tid på Tegne- og Kunst industriskolen, læser så navnet, der stod ved. Straks var jeg 60 år tilbage i tiden. Jeg havde netop da været i samme broderiklasse og broderet næsten samme hvidsømsprøve. Minderne myldrede frem, huskede, hvor lidt vedkommende kunne lide at sy disse prøver, at så denne tilsidst kom på museum, havde hun bestemt ikke tænkt på dengang.

Vemodigt samtidig at se på

årstallet, at hun ikke er mere, så det er udelukket, at man kunne komme i forbindelse med hende.

Tak for en dejlig dag. Desværre er forbindelserne til museet ikke så gode, det er ellers et oplagt eks-kursionsmål, omgivet som det er med et usædvanligt landskab.

Især en smuk naturoplevelse fik vi, da vi gik fra skolestuen tilbage til udstillingen.

Ved at se ud igennem den åbne port, fik vi et kig udover de frodige, grønne marker, den gule ager sennep i fuld flor, blå himmel og solen tilligemed. Et syn, som det må have set ud også for 100 år siden, det var betagende!

En ekstra TAK til Karin Lausten og Birgitta Schøning, som havde tilrettelagt dagen.

Det gode cafeteria kan varmt anbefales!

PS! Kan fortælle, at vi på aftenskolen i de sidste vintre har syet prøver med hvide broderier; venetianske, fladsyning i hvidt på hvidt, nu må det så blive udklips-hedeboen, der må prøves.

Ruth Jacobsen

ANNOUNCE

**KØGE KØPI
CENTER**
Torvet 19 • 4600 Køge

Køge Kopicenter • Tlf. 56637300

BOGANMELDELSER.

ORKIS.

Kirstine og Inge Lise Nikolajsen
Notabene
95 sider. 180.-kr.

Man kunne ønske, at den gamle, næsten glemte orkisteknik kunne få en renæssance med udgivelsen af denne bog.

Der indledes med tegnforklaringer, enkle og overskuelige. På de følgende sider gennemgås orkisteknikken ved hjælp af instruktive tegninger fulgt op af en kort tekst. Derefter følger kendte klassiske modeller, alle i sort/hvid. Nyttænkning i denne bog er de udarbejdede diagrammer i stedet for traditionel opskrift. At arbejde efter diagram har i andre garnarbejder vist sig at være en ren fornøjelse, når man først har sat sig grundigt ind i tegnforklaringerne, og det skal nok vise sig, at det også gælder orkis. Det, man savner med udgivelsen af denne bog, er nyttænkning også på anvendelsesområder. Et enkelt billede med orkis i farvet garn, anvendt på beklædning kunne måske give den unge generation yderligere appetit på emnet.

Men i øvrig en god og tiltalende bog.

Kirsten Heltoft.

FARVERGÅRDEN I EBELTOFT.

Jakob Vedsted, Ebeltoft Museum
Forlaget Skipperhoved 1993
115 sider ca. 150,-kr.

Det er en bog om et gammelt og nu forlængst forsvundet håndværk i Danmark., nemlig farverhåndværket, om Farvergårdens historie og om de personer, der har haft deres liv og virke gennem flere hundrede år i den gamle gård.

Bl.a. kan nævnes en fortegnelse over krambodsvarer fra slut. af 1600-tallet og fortegnelsen afslører, at ejeren solgte farvestoffer og kemikalier som rødtræ, fernambuk, galæbler, orlean, brunrødt og indigo samt alun, vitriol, spansk-grønt og skevand.

Bogen er rigt illustreret med enestående billedmateriale i sort/hvid. Det er spændende læsning, som bør læses af alle, der interesserer sig for det gamle håndværk og for de vilkår, som Farvergårdens ejere var underlagt og ikke mindst for historien bag den gamle Farvergård.

Kirsten Gøgsig Andersen.
Forkortet af redaktionen.

Det skal desuden oplyses at der på museet i Ebeltoft fra 1.juni til 1.sept. afholdes en udstilling om netop dette emne.

Bogen kan købes på museet og åbningstider oplyses på
Tlf.86 34 13 82.

VÆVESKOLEPROJEKTET PÅ MUSEET PÅ SØNDERSKOV.

efter: NYERE TID, Historisk-Etnologisk Nyhedsbrev 6, December 1993, side 13-15

I 1992 bevilgedes fra statens Museumsnævn en rådighedssum på 45.000 kr. til Museet på Sønderkov til projektet "Jenny la Cours væveskole - en kildeundersøgelse og oplæg til intensivering af indsamlingsarbejde".

Mette Havsteen Mikkelsen forelæser på Sønderkov Slot d.5-3-1994.

Foto: Karin Hoffritz.

Undersøgelsen har nu stået på siden efteråret 1992 og forventes at munde ud i en rapport i oktober 1993. Undersøgelsens formål var, med udgangspunkt i Jenny la Cours væveskole, at fortage en systematisk undersøgelse og registrering af genstandsmateriale på museet og i privateje. Rap-

porten skulle indgå som for en nødvendig forundersøgelse ved udarbejdelse af et udstillingsoplæg til opsætning af museets tekstilsamling. Det viste sig imidlertid hurtigt påkrævet, at arbejde med tekstilerne og specielt vævetraditioner i højskolemiljøet som helhed og i længere tidsperspektiv. Feltet er forholdsvis uopdyrket og ubearbejdet på museet til trods for den voksende tekstilsamling, der for størstedelen er tilvejebragt af museumsforeringen siden starten i 1979. Det nye husflidsmuseums opståen i Kerteminde aktualiserer også en eller anden form for afgrænsning af indsamlingsfeltet.

Men det hele begyndte med Jenny la Cour (1848-1928). Hun kom i 1879 til Askov Højskole som husbestyrerinde for sin bror, fysikeren Poul la Cour. Tidligere havde hun dog været elev og haft broderi hos forstanderens kone. Fra 1882 blev hun selv håndgerningslærerinde på sommerens pigeskole og fra 1885 på den udvidede højskole (hvilket blot ville sige, at pigerne nu også kunne deltage i den almindelige højskoleundervisning som karlene).

Jenny la Cours livsgerning blev dog væveskolen, en skole i højskolen. Hun tog nemlig i 1889 initiativ til oprettelse af selvstændige månedlange vævekurser, 2 gange

årligt og hver med 14 deltagere. Jenny erhvervede selv Veumhuset og investerede i væve - finske, svenske og danske, som hun selv var med til at udvikle.

Fra 1891 opnåede disse kurser Dansk Husflidsselskabs bevågenhed- og til støtte, til elever og til væve. Selskabet kunne netop i disse år sagtens se det gode i, at "den gode gamle skik selv at tilvirke Stof til Klæde kom(mer) igen. Konkurrere med Fabrikkerne skal og kan Husflidsselskabet ikke, men det ville være Lykken for Folk og Land om Spinderokken og Vævestolen atter blev kendte og kære Redskaber i Bondens stue"- som konsulent P.Eriksen skrev i sin beretning i 1895. At gavne og fornøje var Selskabets mål. For Jenny var der nu nok så meget tale om at præge gennem "husliv og samliv" også. Dagligdagen på Jenny la Cours væveskole var i praksis indflettet i højskolens liv. Jenny havde selv, som skik var, elever boende, både alm. højskolepiger og vævepiger. Hun skrev til sin morfar i 1886:

(...) Og du spørger om min Skole og kunne nok have Lyst til at vide lidt om, hvorfra og af hvilke Samfunds-klasser de ere. De fleste er Bondepiger, de andre af meget forskjellig Stand, Pærstedøtre, Herrefogeds-Skolelærer og Borgerdøtre. Nogle af dem kjender De vist, kjære Morfar, eller i det mindste deres Forfædre. Her er 2 Døtre af Kristian Køster, én

Datter af Cecilie Valeur, én af Termandsen, én af den sønderjydske Præst Povlsen fra Bovlund, én af Pastor Hoff's, ...Det var nu en lille Beskrivelse af mine Ungmøer helt udvortes, men kom selv over og se paa dem, kjære Morfar og fortæl dem noget godt. De er det nok værd. De er 46 i tal og jeg gruede næsten for alle de mange; jeg er bange for den hjemlige Hygge vi havde i Fjord let vilde gaa Tabt; men det er slet ikke saa, vi har det saa godt, og der er et sammenhold og et Kammaratskab mellem dem, som er fornøjeligt at se. Maa det blive saadan ved blir denne Vinter paa ingen Maade ringere end den sidste. Men her er svært meget at tage Vare paa, for jeg maa tidt være med i Raadet, baade her og der. Nu kommer dertil at vor Kjøkkenpige er blevet syg, og saa gjælder det jo at holde Maskineriet i Gang alligevel (...)"

de gamle vævetraditioner og teknikker: munkabälta, rosengång, dukagång, kravvasnår, flossväv. Denne svenske "trend" kom herefter til at præge højskolevævningen i Danmark også, med Askov og Vallekilde højskole som foregangs-steder. Jenny arbejdede samtidig meget bevidst på at finde noget "ægte nationalt" som inspira-tionskilde. I 1897 udgav Jenny la Cour og Johanne Siegumfeldt sammen "Vævebog for Hjemmene. Vejledning i praktisk Vævning og

Kunstvævning", som siden er kommet i flere oplag.

Det forventedes, at vævepigerne skulle nå at væve følgende modelrække i fortrinsvis svenske teknikker: "Prøvestykke med forskellige Vævningsarter. 10 Alen Kjole - eller Gardinstof, 4 Alen Blusestof eller Sjal i Silkelin, Betræk til Bænk, Skammel, Forklæde, Tæppe Arbejdstaske eller Hue". Deltagerne i det videregående kursus, som begyndte i 1896, vævede videre i mangeskiftet drejl og kunstvævning som f.eks. åklæde. Året inden var væveskolen i øvrigt udvidet med et træhus i Veums have - i svensk stil.

Vævekurserne var, ligesom højskoleophold, ofte enestående begivenheder i de unge pigers liv. På et postkort til en tidligere husmoder på "Birkebæk" i Strandby gengives den fortættede stemning: "Du skulle bare have været med, det går rigtigt fornøjeligt. Vi er 14 Elever. Jeg har vævet et Sybordstæppe og en Serviet i Allemandsdrejl. I Dag er jeg ved at lave et Stolesæde, der skal ikke slås så meget, i den Anledning har jeg fået en vældig Hovedpine. Når bare vi selv væver, hører vi ikke, hvordan der slaas. Venlig hilsen Kirstine. Askov den 24. Maj (1910)." Kirstine blev siden stuepige hos Ingeborg Appel på Askov og kom til at passe linnedskabene.

Jenny la Cour fortsatte undervisningen på væveskolen ved hjælp af

navnlig tidligere elever helt til 1923, hvorefter Marie Ravn overtog vævekurserne omtrent til de i 1952 helt opslugtes af den nystartede Husflidshøjskoles kursusvirksomhed i Kerteminde.

Sideløbende, nærmest, med disse vævekurser, etablerede Paula Trock (1889-1979) sin væveskole og sit værksted på Askovhus, hvor hun iøvrigt også lod opføre et toetages træhus i svensk stil. Askovhus startede i 1928 og fortsatte efter 1934 i Sønderborg en tid og genopstod efter krigen som Spindegården i Askov til 1969. Også Paula Trock var klart insp-

Askovvæv på Sønderskov Slot.
Foto: Birgitta Schøning.

ireret af den svenske vævetradition. Hun havde således selv været elev på Säterglätan i Dalerne og hentede adskillige vævere til sit værksted fra Sverige.

I det hele taget aftegnede der sig et vidt forgrenet netværk af væveliv eller tekstilfolk, på en eller anden måde tilknyttet Askov. Især efter at undersøgelsen var blevet omtalt på højskolens store efterårsmøde. En udtømmelig nøgleperson for mig var, og er, Inge Bjørn, selv vævelærer en menneskealder på Askov. Også de mere håndværksmæssige virksomheder, der groede frem i åndsskolens nærhed, sløjdsolen, Anna la Cours broderiforretning,

som nærmest blev forløberen for Højskolernes Håndarbejde, samt Lervads vævefabrik, havde relation til undersøgelsen.

Der er indsamlet materiale gennem interviews, gennem hjemtagning af tekstiler og andet, og der er rørt i de bugnende magasinkasser. Undervejs er tilstræbt at arbejde med et etnologisk helhedsperspektiv, således at tekstilerne i formidlingsøjemed også skulle kunne fortælle om højskoleliv og idealer - og med betoning af den så karakteristiske personcentrede tekstilhistorie.

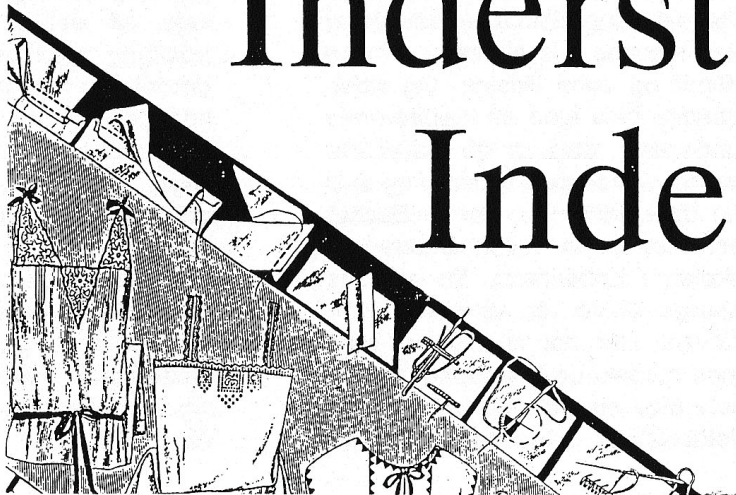
Mette Eriksen Havsteen-Mikkelsen.

Husk TENEN's skovtur til Hjerl Hede

Søndag den.20.august 1994.

Se iøvrigt forrige blad 4.4årg.nr.4.94
eller kontakt et bestyrelsesmedlem.

Inderst Inde

TEKSTILE SPOR.

I forbindelse med Tenens sidste generalforsamling holdt Mette Havsteen-Mikkelsen foredrag om Jenny la Cour og det tekstile miljø på Skov Højskole i slutningen af forrige århundrede.

Heraf fremgik det, at skolen var et frodigt væksthus for vævning- en række initiativer udsprang herfra - initiativer, der viste sig levedygtige i en lang årrække, og nogle lever stadig, omend under andre former. Selv som nutidig væver kan man føle, at man står lidt i gæld til Jenny la Cour og dennes niece, Johanne Siegumfeldt. To kvinder, der satte tydelige spor i historien. Da Gerda Henning (1891-1951) således ønsker at væve, startede hun på basis af la Cours og Siegumfeldts "Vævebog for Hjemmene", der udkom i 1897. Gerda Henning blev senere en dygtig leder af Kunsthåndværkerskolens væveafdeling. Blandt hendes elever kan nævnes: Lis Ahlmann, Vibeke Klindt og John Becker. Og sidstnævnte blev igen en inspirerende underviser, dels for de elever der søgte værkstedet i Søllerød og dels for de studerende, der fik Becker som lærer på Kunsthåndværkerskolen i København. En af hans mange elever er væveren Jette Nevers. Hun har altid omtalt ham med respekt og beundring. Da jeg selv blev elev på værkstedet hos Jette Nevers, oplevede jeg gang på

gang, at der blev henvist til John Becker.

Set i det lys, kunne man fristes til at mene, at det hjemlige tekstilmiljø er utroligt snævert. Alle har været elever af alle - eller hvordan? Nej, mangfoldighed er alligevel det ord, der dækker bedst, når danske vævere skal karakteriseres, og det til trods for at de fleste tråde løber sammen og mødes et eller andet sted på Askov Højskole engang i forrige århundrede.

Frem til den 21. august kan man på Sønderborg slot opleve et eksempel på det frodige møde mellem lærer og elev. Udstillingen, Tekstile Spor viser arbejder af en række vævere og tekstilkunstnere, der alle har tilbragt kortere eller længere tid på værkstedet hos Jette Nevers. Mødet mellem lærer og elev sætter spor, men giver samtidig mod og lyst til at gå egne veje, så der er lagt op til en udstilling med mange facetter af det tekstile formsprog. Udstillingen kommer til at indskrive sig i traditionen med lærer/elevudstillinger. Der har tidligere været vist udstillinger omkring Vibeke Klindt, Franka Rasmussen, Margrethe Agger, samt deres elever. Tekstile Spor er en udstilling med nutidige tekstiler, men på en eller anden måde bærer udstillingen historien i sig. Måske kun synligt for den, der vil se det.

Foruden Jette Nevers og undertegnede, deltager følgende udstillere: Jane Baby, Anne Bjørn, Karin Carlander, Anne Marie Egemose, Marianne Hansen, Annemette Heltoft, Inge Degn Johanson, Gudrun Pagter, Ester

DET SYMBOLSKE FORKLÆDE.

I forbindelse med TENEN's tema om forklæder vil jeg her henlede opmærksomheden på digtet, Dansk forår (1898) skrevet af Sophus Claussen (1865-1931).

Da TENEN sikkert kommer i karambolage med Copy-Dan, hvis vi trykker digtet i sin helhed, skal jeg her nøjes med at citere første vers, og så ellers henvise til bogreolen eller biblioteket.

Naturen min elskerinde
har taget sit forklæde på,
sit forklæde af anemoner,
slængt over kjolens grå!

Sophus Claussen var påvirket af symbolismen - et modstykke til de naturalistiske bølge i kunsten. Om dansk forår skriver forfatteren Poul Borum, at det er et naturdigt, men også et erotisk digt - thi Claussen skrev KUN erotiske digte - og det er samtidigt et psykisk - eksistentielt forløb. Marianne Skov Christensen har i TENEN nr.2. 1992 løftet en flig af den overtro, som forklædet tidligere har været lastet med. Bl.a. var forklædet tæt forbundet med seksualitet og frugtbarhed. Om Sophus

Nyboe og Susanne Tappe.

Til slut kan nævnes, at flere udstillere desuden er medlemmer af Tenen.

Susanne Nielsen

Claussen har kendt samtidens (eller snarere ældre tids) folketro, kan jeg ikke svare på, men det er tydeligt at digtets symbolske forklæde er kædet sammen med erotikkens.

Men døm selv, og læs endelig Dansk forår i sin helhed!

Susanne Nielsen.

FORKLÆDE- REGISTRERING I JYLLAND

Siden TENEN i 1992 valgte forklæder som projekt, er der foretaget registrering i København, på Sjælland og Fyn, men ikke i Jylland.

Er der medlemmer af TENEN i Jylland, der vil være med i et sådant spændende arbejde, hører jeg gerne fra jer med henblik på nedsættelse af en eller flere arbejdsgrupper.

Ring eller skriv til:

*Anni Mejdahl
Nibsbjergvej 10
7500 Holstebro 97 42 37 86*

BESTYRELSE:**FORMAND:**

Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33.6.tv.	2800 Lyngby	42 88 32 67

KASSERER:

Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2	3520 Farum	42 95 05 55

SEKRETÆR:

Susanne Nielsen	Elverodvej 49	5462 Morud	65 96 50 26

Lisbeth Roum-Møller	Jagtvej 121.2.tv.	2200 Kbh.N.	31 85 47 82

Karin Hoffritz	Tessebøllevej 44	4681 Herfølge	56 27 68 42

Jytte Harboesgaard	Frederiksberg Alle 78	1820 Frb.C.	31 21 14 81

Anni Mejdaal	Nibsbjergvej 10	7500 Holstebro	97 42 37 86

SUPPLEANTER:

Inger Jørgensen	Sct.Annagade 10	5400 Bogense
Birgitta Schönning	Skodsborg Parken 24	2942 Skodsborg
Karin Lausten	Furesølund 7	2830 Virum
Else Marie Søndergaard	Elkærvej 16	7280 Sønder-Felding
Astrid Dueholm	Åstrupvej 83	6100 Haderslev

REVISOR:

Rikke Rasmussen	Holmevej 26. Tulstrup	3400 Hillerød

REDAKTION:

Lisbeth Roum-Møller og Karin Hoffritz.

NÆSTE BLAD FORVENTES AT UDKOMME MEDIO SEPTEMBER 1994**BLIV MEDLEM AF TENEN,** Dansk Tekstilhistorisk Forening.

Kontingent for 1994/95: kr.125.-

Medlemsbladet udkommer 4 gange årligt.

Henvendelse: Dansk Tekstilhistorisk Forening
Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2. 3520 Farum.
GIRO NR: 1 43 01 30